

۲۰/۱۱/۲۰۲۱

احسان لمر

معرفی «کوتی لندنی کابل» در قاموس کبیر افغانستان

کشور نهایت عزیز و دوست داشتنی ام را اگر «ویرانگر ستان» بگویم شاید خطا نکرده باشم ما از آثار تاریخی 2000 سال خود تا مسجد و سینما 60 ساله را، از سلاح و مهمات مدافع خاک و مردم وطن تا آبادی های شهر های خویش را ویران کردیم و می کنیم که در این جمع یکی هم کوتی لندنی است.

کوتی لندنی، ساختمان باشکوهی یک قهوه خانه بود که برای تفریح مردم به شیوه معماری انگلیسی در دور سلطنت اعلیحضرت امان الله خان در منتهی الیه شهر قدیم، به سوی غرب در کنار دریای کابل، متصل به پل هار تل اعمار گردیده بود؛ اما در حال حاضر، هیچ اثری از آن باقی نمانده است.

«سالها قبل که بطرف لیسه حبیبیه می رفتم در جوار سره میاشت ساختمان دو منزله با تیب اروپائی و رنگ زرد تیره نظرم را جلب نموده بود به نظرم متروک بود و کسی در آنجا دیده نمی شد بخاطر دارم کهنه بودن از دور معلوم می گردید. بعد ها دانستم نام آن ساختمان کوتی لندنی بود»¹

استاد شاه محمود محمود در جای دیگر نوشت: «در تصویر، کتاره های دریای کابل به خوبی نمایان است، دریا در آن موسم پُر آب بوده و زینه های (راه پله‌ی) که برای پایین شدن به دریا و استفاده از آب دریا [کاربرد داشت]، نیز جلب توجه می کند. در کنار کوتی لندنی ماشین خانه و مناری که به عنوان دود کش از آن استفاده می شد، هنوز وجود دارد. قابل یادآوری است که اولین خط آهن (قطار آهن) حدود ۹۰ سال قبل، از همین جا به فعالیت آغاز کرد... در گذشته‌ی نه چندان دور، ساعت ۷ صبح، که آغاز کار کارمندان ماشین خانه بود، صدای آژیری (توله‌ی صبح گاهی) از همین جا به

¹ - شاه محمود محمود سایت افغانستان فردا - <http://afghanistanefarda.blogfa.com/post/162qhi>

نوا در می آمد. دامنه کوه آسمایی در عقب کوتی لندن به خوبی نمودار است و با کمی دقت در پایین دامنه‌ی کوه درخت های دیده می شود که در دو کنار (نهر درس، یا نهر درشن، و یا نهر اندرسن) قد افراشته اند.»²

بعداً در 4 دسامبر 1923 این مکان زیبا بحیث مکتب صنایع نفیسه از جانب شاه فرهنگ دوست رسماً افتتاح گردید.

«زمانی که پروفیسور غلام محمد میمنه‌گی، پس از پایان تحصیل، از آلمان به افغانستان بازگشت، به ابتکار او، مکتب «صنایع نفیسه‌ی کابل» روز چهارشنبه دوازده قوس ۱۳۰۲ خورشیدی، توسط شاه امان الله طی مراسم رسمی افتتاح گردید. اولین ساختمانی که دانش آموزان در آن به فراگیری دروس آغاز کردند، کوتی لندن بود»³

پس از مدتی در اکتبر 1927 از همین ساختمان اولین صدای رادیو کابل بلند شد، اما عمر رادیو در این دوره خیلی کوتاه بود که بر اثر شورش شوم حبیب الله کلکانی در سال 1307 (1928) از پخش برنامه باز ماند

«در ماه میزان سال 1306 (شاید 1305 شمسی باشد)، برای نخستین بار صدای رادیو کابل از ساختمان «کوتی لندن» توسط یک فرستنده کوچکی ۲۰۰ وات روی موج ۳۶۰ متر به گوش شهروندان کابل رسید»⁴

«در حالیکه به رسم معمول از روز رادیو در یک تالار با ایراد چند بیانیه و مقاله تجلیل به عمل می آید، هیچیک از سخنرانان این سوال را مطرح نمی سازند و در روز جهانی رادیو نمی پرسند که آن کوتی لندن که به شیوه معماری انگلیسی از آن صدای نخستین رادیوی کابل بلند شد کجاست؟ و اگر ویران شده چرا ویران شده؟ هیچ یک از سخنرانان در روز رادیو این سوال را مطرح نکردند که آن فرستنده کوچک 200 وات که روی موج 360 متر نخستین بار در شهر کابل به نشرات آغاز نمود چه شد؟

باید یکی از سخنرانان این سوال را مطرح میکرد که آیا ممکن نبود از همین یکصد و چند میلیارد دالر کمک های جامعه جهانی که به باد هوا رفت آن تعمیر به اصطلاح کوتی لندن بر اساس عکس ها و آثار باقیمانده در محل اصلی آن واقع

2 - یادداشت های شاه محمود محمود، زیر نام «در حاشیه کوتی لندن»، صفحه فیسبوک او: ۱۴ سپتامبر ۲۰۱۳

3 - شهرانی، عنایت الله، شرح احوال و آثار پروفیسور غلام محمد میمنه‌گی، ص ۶۳.

اشتباهی در نوشتن تاریخ ها به نظر می رسد که استاد شهرانی می نویسد:

پروفیسور غلام محمد میمنه‌گی «به روز سه شنبه هشتم ماه حوت ۱۳۰۲ خورشیدی وارد افغانستان می گردد» و باز می نویسد «مکتب صنایع نفیسه‌ی کابل به ابتکار پروفیسور به روز چهارشنبه دوازده قوس ۱۳۰۲ خورشیدی ... افتتاح شد». در حالی که، پروفیسور غلام محمد میمنه‌گی نمی تواند قبل از آن که به کابل بازگشته باشد، مکتب صنایع نفیسه را در آن جا بازگشایی کرده باشد. اما از آن جایی که غلام محمد میمنه‌گی به نوشته دکتر شهرانی در ۲۳ میزان ۱۳۰۰ خورشیدی (همان جا، ص ۳۰) به آلمان رفت و پس از حدود یک سال به افغانستان بازگشت (چون باز به نوشته دکتر شهرانی، دوره دو ساله را در مدت کمتر از شش ماه به پایان برد - همان جا، ص ۳۱)، می تواند تاریخ بازگشت او احتمالاً در اواخر سال ۱۳۰۱ بوده باشد.

دانشنامه آریانا database-aryana-encyclopaedia.blogspot.com/2013/09/blog-post_1334.html

4 - مهدیزاده کابلی، رادیو افغانستان، دانش نامه آریانا: سه شنبه ۵ مرداد ۱۳۸۹؛ همچنین رجوع شود به یادداشت های شاه محمود محمود، زیر نام «کوتی لندن»، صفحه فیسبوک او: ۴ سپتامبر ۲۰۱۳

Fehler! Unbekannter Name für Dokument-Eigenschaft.

د پانو شمیره: له 2 تر 4

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de یادونه: دلیکني د لیکنيزي بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله لیکنه له رالیرو مخکي په خیر و لولی

در کنار دریای کابل و جوار پل آرتل به شکل اصلی اعمار میشد و اولین وسایل پخش و نشر رادیو کابل در آن به صفت آثار تاریخی گذاشته میشد؟»⁵

«صدای رادیو کابل را در آن زمان، فقط شهروندان کابل می توانستند بشنوند و دیگر شهرهای افغانستان از شنیدن صدای آن محروم بودند. عمر رادیو در این دوره خیلی طولانی نبود و بر اثر حوادث داخلی در سال ۱۳۰۷ از پخش برنامه باز ماند..... پخش دوباره برنامه های رادیو کابل در افغانستان بعد از یک وقفه ۱۳ ساله در زمان صدارت شاه محمود خان، عمومی ظاهر شاه و در (اول) ماه حمل ۱۳۲۰ (21 مارچ 1941) خورشیدی با مدیریت محمد محسن خان و با سخنرانی سردار محمد نعیم خان معاون صدراعظم و وزیر معارف افغانستان آغاز شد»⁶

نوت: متن بیانیه سردار محمد نعیم را غرض افتتاح دور دوم رادیو کابل در صفحه 263 و 264- تاریخ افغانستان - یادداشت ها و برداشت های محمد آصف آهنگ - تابستان 1399 چاپ موسسه نشراتی واژه ، مطالعه بفرمائید.

«اما خاندان نادر شاه از روی بغض و کینه ای که نسبت به شاه مخلوع افغان (شاه امان الله) داشتند، این بنای تاریخی را از ریشه بر کنند و در جای آن، یک پارک تزیینی ساختند. محل کوتی لندن، امروزه «همان چمن سبز مثلثی پیش از ورود به پل آرتل یا آرتن» است»⁷

در کنار کوتی لندن ماشین خانه و مناری که به عنوان دود کش از آن استفاده می شد، هنوز وجود دارد

⁵ - بابک سیاوش - به بهانه روز جهانی رادیو یادی از کوتی لندن و نخستین استیشن رادیو - شماره (214) چهارشنبه (29) دلو (1393) (18) فیروزی (2015) سایت اینترنتی /armaghanmille.wordpress.com/2015/02/18

⁶ - از رادیو کابل تا رادیو افغانستان، صدایی ۸۵ ساله - بی بی سی - بصیر احمد حسین زاده - ۲۵ مارس ۲۰۱۱

⁷ - کریم عزیز، حقایق و یافته ها و قیافه ها در آینه پرسش ها و جواب ها، کابل نات، شماره مسلسل ۳۶، سال دوم - اکتبر ۲۰۰۶ از دانشنامه اریانا.

Fehler! Unbekannter Name für Dokument-Eigenschaft.

د پانو شمیره: له 3 تر 4

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de یادونه: دلپکني د ليکنيزې بني پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له رالپولو مخکي په خير و لولئ

«سالها پیش از امروز در کابل از این مکان توله اول در صبح ساعت هفت نیم و توله دوم هشت صبح نواخته میشد، توله سوم چهار دیگر وقت رخصتی مامور بین و کسبه کاران نواخته می شد»⁸

تاریخ	اسم یا کلمه	معرفی	نوع محتوا
	کوتی لندنی کابل	کشور نهبایت عزیز و دوست داشتنی ام را اگر «ویرانگر ستان» بگویم شاید خطا نکرده باشم ما از آثار تاریخی 2000 سال خود تا مسجد و سینما 60 ساله را، از سلاح و مهمات مدافع خاک و مردم وطن تا آبادی های شهر های خویش را ویران کردیم و می کنیم که در این جمع یکی هم کوتی لندنی است	آبدات تاریخی
		کوتی لندنی، ساختمان باتشکوهی یک قهوه خانه بود که برای تفریح مردم به شیوه معماری انگلیسی در دور سلطنت اعلیحضرت امان الله خان در منتهی الیه شهر قدیم، به سوی غرب در کنار دریای کابل، متصل به پل هار نل اعمار گردیده بود؛ اما در حال حاضر، هیچ اثری از آن باقی نمانده است. «سالها قبل که بطرف لبیسه حبیبیه می رفتم در جوار سره میاشت ساختمان دو منزله با تئپ اروپایی و رنگ زرد تیره نظرم را جلب نموده بود به نظرم متروک بود و کسی در آنجا دیده نمی شد بخاطر دارم کهنه بودن از دور معلوم می گردید. بعد ها دانستم نام آن ساختمان کوتی لندنی بود»	

8 - صفحه فیس بوک کابل شهر رویا های ویران

Fehler! Unbekannter Name für Dokument-Eigenschaft.

د پانو شمیره: له 4 تر 4

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنی د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په خیر و لولئ